

2020 – ANUL IORGA, ANUL SĂMĂNĂTORIȘTILOR (XXVIII):

Vacanțe: aici și „dincolo”- Societatea e un fenomen sufletesc, o armonie a gândului și a simțirii! - bîlciul vanităților? - PORTUL NAȚIONAL!

Vacanțe: aici și “dincolo”

Societatea e un fenomen sufletesc, o armonie a gândului și a simțirii, o singură viață a inimii și un singur avînt al minții ...

1871 1940
N. Iorga

Aici e adevărata viață: în naivitatea primitoare, în bunătatea ce înfrățește.

Hora poienarilor

lepădarea portului național ne duce la ruina economică

Iar ce avem noi, cei mîndri, ce este alta decît trufie zădarnică - și păcat!

Nu, neamul nu e rău, precum nu e prost!

Picu Pătrut

Anul Iorga
Anul sămănătorilor

șagunism - tribunism - sămănătorism

Continuăm reproducerea articolului «Vacanțe: aici și “dincolo”» apărut în revista “Sămănătorul” (anul II, no 33 din 17 august 1903): «Dar, mai ales, în acest cadru neobișnuit și măreț al naturii nepărtenitoare, înfrățitoare, destul de frumoasă și de înaltă pentru a nimici toate micile trufii ale orașelor, care au strade largi și strade înguste, palate, case și căsuțe, după eticheta socială a fiecăruia, - mai ales aici, în fața naturii patriei, din care și prin care trăim toți, s’ar putea închea așa un început de solidaritate românească, întemeiată pe raderea unghiurilor stîncioase ale egoismului și prejudecățile fiecăruia.

O astfel de colonie de vacanță ar avea astfel un suflet comun, binefăcător pentru fiecare și care ar reuni și mai departe, prin amintiri care s’ar face îndemnuri și de unde ar putea porni apoi lucruri foarte mari.

Căci **Statul nu crează o societate din elemente disparate, vrăjmașe, inconciliabile**: nu, el e numai gardul de pază tras în jurul grămezilor de piatră, cărămidă, lemn, var și nisip, din care *se poate* face o casă. **Societatea e un fenomen sufletesc, o armonie a gândului și a simțirii, o singură viață a inimii și un singur avînt al minții**: de aceia se întemeiază greu și greu se dărîmă, pe cînd Statele ce nu sînt de cît State se clatină pe fața apelor nesigure ale norocului.

Conștiința unei societăți, legătura ei intimă, însuflețirea unei aglomerații omenești de același sînge și de aceeași limbă se face înaintea de toate prin literatură, prin arta națională, prin răspîndirea și iubirea acestor mai înalte și mai fine manifestări ale asămănării tuturor. Ați auzit

însă dumneavoastră ca în locurile noastre de odihnă văratecă să se strîngă la un loc cînd va tînarul de modă, bogata doamnă, funcționarul, negustorul și-o îndrăzneală a închipuirii! – vre-un țeran, vre unul din animalele prin care se fac holdele, aurul și civilizația, - și toți la un loc să asculte, ca un singur om, *simțindu-se* un singur om, un om ales și iubit de Dumnezeu ca acela din sufletul căruia – așa zice mai mult: *prin* sufletul căruia – s'a născut într'o clipă fericită o pagină, un vers, o arie nemuritoare? Nu, n'ați auzit de sigur. În cufere și geamantane, nu se ieau, în adevăr, numai zdrențele vanității, clopoțelii de bufon ai luxului, coturnii moftului obraznic; se iea și nenorocitul nostru egoism cotropitor și *isolant*. Și acolo ca și aiurea, fiecare se simte mai mare, mai priceput - mai bine înzestrat decît ceilalți, și acolo se înfășură de invidie și batjocură, și la porți se trag zăvoare de dușmănie. Iar petrecerea e a trupurilor care vreau trupuri, beție, zgomot, e a lăcomiei josnice care caută ban străin la jocurile de noroc. Să stea oare aceste porniri în alcătuirea chiar a neamului nostru, care n'ar fi numai “**rasă proastă**”, ci și o “**rasă rea**”, risipită în individualități pornite spre distrugerea uneia prin alta? Să fim noi osîndiți a da numai oameni distinși care formează împreună un popor destoinic, slab și fără conștiință? Sau e numai efectul unei creșteri de o mie de ori ticăloase, unei imitații nesăbuite a unor moravuri pe care nu le pricepem bine, unei literaturi, internaționale și naționale, care întărește boala și chiamă peirea? **Nu, neamul nu e rău, precum nu e prost.** Trecutul e plin de exemple de o sfință și duioasă solidaritate, legînd pe cel mai sărac locuitor al satelor cu Domnul din Scaun. Abia ieșim din vremi de patriarcalitate fără clase, fără mode, fără piedeci. În sate, în unele tîrguri depărtate, Dumnezeu deschide încă ușa oaspetelui și se odihnește, binecuvîntînd, din odihna străinului. Dar, iată, uitați-vă și la cealaltă Romînimie; priviți, și înțelegeți. În vacanța aceasta și în cea din 1902 au fost dincolo de munți două sărbători mari: una la Baia din Maramureș și alta la Bistrița din Ardeal. Întîiu s'au adunat la Bistrița membrii Societății pentru teatrul romîn, o societate foarte răspîndită, bogată acum de 300.000 de coroane, primind daruri de cîte 3000 de coroane pe an și care vrea să dea satelor și tîrgurilor românești **un teatru călător, înfățișînd înaintea unor privitori mai mult țerani fapte și sentimente omenești morale, în graiul nostru; un umil apostolat al artei luminătoare și sfătuitoare.** Apoi au venit – au convenit, se zice “dincolo”, - membrii, și mai mulți la număr, ai **Asociației pentru literatura și cultura poporului romîn**, o societate mai veche, datînd de la 1861, și format din toți aceia ce pot aduce un modest dinar pentru ca din el să se ție biblioteci, să se dea ajutoare la învățătură, să se tipărească opera folositoare. Cei ce s'au întîlnit în aceste două locuri au trăit fără îndoială în acele cîteva zile unele din clipele cele mai mulțămite ale vieții lor. N'au fost nici forme rigide, nici cuvîntări pompoase, nici parade unui număr de oameni ce se simt mai mult decît alții și cred că aceasta e prin vrednicia lor. Nu, nu era zilnicul și cercetatul nostru “**bîlcu al vanităților**”; nu venise nimeni de acasă cu logosul lui, cu mutrele lui, cu intrigele lui nemernice. Au alergat ca niște frați iubitori, ce nu s'ar fi văzut de mult. Și în spusele cele ce au văzut că *trebuie* să vorbească, sau au fost rugați să lumineze, **era atîta simplitate, atîta naivitate curată, atîta iubire omenească, creștină, națională ...** Și într'un rînd, ca la un vechiu ospăț al lui Ștefan cel Mare, s'a ridicat un bade cu umerii largi și căutătura mîndră, și a mulțămit cărturarilor pentru învățăturilor lor, la care el își încălzise inima românească. Ce era pe lîngă această priveliște cea mai falnică ședință a

Academiei din București! **Aici e adevărata viață: în naivitatea primitoare, în bunătatea ce înfrățește. Iar ce avem noi, cei mândri, ce este alta decât trufie zădarnică - și păcat! N. Iorga».** În fiecare an, de “Sânziene” (în 24 iunie) se sărbătorește “**Ziua Universală a Iei**”. În urmă cu mai mult de un secol, în revista “**Sămănătorul**” (nr. 36 din 3 sept. 1906) apărea articolul „**PORTUL NAȚIONAL**”, unul din multele semne de alarmă, cu privire la cauzele dispariției costumului popular românesc. Reproducem articolul: «Chestia portului național a fost discutată pe ici pe colea, din când în când, însă nici-odată cu atîta interes și pătrundere după cît ar fi trebuit. Și apoi chiar puținii aceștia cari au arătat oarecare dragoste portului național, au făcut aceasta doar mai mult așa pentru că era la modă, pentru că chiar Maiestatea Sa Regina României s’a îmbrăcat astfel și s’a interesat cîndva de acest port al țerii, și nici de cum din îndemnul pornit din credința că și păstrîndu-ni portul național vom putea să ne ferim de peire în sate. **Toți orășenii și cea mai mare parte dintre feciorii satelor lustruiți cu oarecare instrucție au crezut și încă cred că e mai onorabil lucru să-și lepede portul național, în schimbul unui alt port străin, fie el oricare...** Și cel din urmă se leapădă de haina țerii, de haina locului de baștină și se schimonosesc fel și chip, numai și numai ca să fie la modă, și fără să bănuiască că prin aceasta fac rău poporului în mijlocul căruia trăiesc, servindu-i de pildă și în această faptă rea ca în multe altele. Dar poate cei cari vor ceti rîndurile acestea se vor întreba nerăbdători, cam ce primejdie mare aș vedea eu în schimbarea portului național; deci, iată, o presint răpede și în mai multe fețe, așa cum se arată oricărui om care, trecînd prin lumea aceasta, se întrebă de rostul lucrurilor. **1) Mai întîiu, lepădarea portului național ne duce la ruina economică prin faptul că portul străin sfarmă toate meșteșugurile casnice, în lipsa cărora populația satelor se strică trupește și sufletește, petrecîndu-și timpul prin cîrciumi și în alte locuri de peire. Deosebit de aceasta, „nemțitul”, pe lîngă banii pierduți în deprinderea atîtor viții, apoi mai aruncă alții și pe tot felul de putregaiuri străine, cu care crede că-i stă mult mai frumos de cum i-ar sta cu **straietele trainice și frumoase pe care erau deprinși să le poarte ai lui, din moși strămoși.****

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2020-anul-iorga-anul-samanatoristilor-xxviii-vacante-aici-si-dincolo-societatea-e-un-fenomen-sufletesc-o-armonie-a-gindului-si-a-simtirii-bilciul-vanitatilor-portul-national-153036.html>

În: *Tribuna*, 13 iulie 2020